DAGENS NYHETER.

En utskrift från Dagens Nyheter, 2021-11-22 08:48
Artikelns ursprungsadress: https://www.dn.se/arkiv/ledare/pratminister-lovar-hemhjalp-at-alla/

LEDARE

Ledare: Pratminister lovar hemhjälp åt alla

PUBLICERAD 2003-03-08

UTVALD LÄSNING I DIN MEJLBOX

DN:s chefredaktör Peter Wolodarski väljer ut veckans mest läsvärda artiklar.

Skaffa nyhetsbrev

HANS BERGSTRÖM

KOLUMN

Ett gammalt fenomen har fått ny dräkt: pratministern. Pratministern låter som om han sagt något. Men vid närmare besiktning visar sig orden sakna innebörd och täckning. De är prat som inte ändrar någon verklighet.

Pratministrarna har fått en ny vår, genom en modevåg i politiken att ta efter det sämsta från näringslivet. "Corporate bullshit" kallas det där, hela detta konsultspråk med visioner och mål som består av snömos men ger en falsk känsla av att ledningen är välplanerad, rationell och framåtsyftande. Regeringar som saknar pengar och skyr incitament flyr in i målformuleringarnas värld. "80 procent av befolkningen ska vara i arbete", säger man och låtsas som om man därmed har gjort någonting åt entreprenörsklimatet.

Socialdemokratiska statsråd för vård och skola utvecklas i särskilt hög grad till pratministrar. Det är ingen tillfällighet. De verkliga frågorna är exporterade till andra, kommuner och landsting. Staten har inga pengar att ge. Och förändringar av systemen är de emot. Kvar som sätt att skapa intryck av handling blir pratet.

Häromveckan publicerade socialminister Lars Engqvist en artikel på DN Debatt som gav intryck av kraftfull handling: "Ge alla gamla rätt till hemhjälp" (DN 19/2). Statsrådet gav sig ut för att presentera ett nytt verkningsfullt program för vård och service till våra äldre. Om hemhjälpen skrev Engqvist: "Under senare år har utvecklingen inom äldreomsorgen inneburit att insatserna koncentrerats till dem med stora omsorgsbehov. Samtidigt vet vi att det kan vara mycket betydelsefullt att få hjälp med enklare service i sitt dagliga liv. Det fungerar förebyggande och kan leda till att det tar längre tid innan man behöver mer omfattande vård och omsorg. Detta är också ett stöd till anhöriga."

Helt riktig iakttagelse! Samtidigt som antalet gamla ökat har för varje år allt färre fått del av kommunala insatser. Anledningen är enkel: vård och omsorg av de alltfler äldre-äldre (över 80 år) blir alltmer krävande, även ekonomiskt. Därför begränsar kommunerna de insatser som går under namnet hemtjänst,

sådant som regelbundna besök hemma hos äldre för att hjälpa till med tvätt, städning, matinköp, snöskottning, matlagning och ärenden av olika slag. Andelen som får del av sådana tjänster från kommunen har mer än halverats på några få år.

Så vad vill socialministern göra åt det här

Jo, "regeringen kommer att utreda möjligheten för kommunerna att erbjuda viss hemtjänst utan biståndsprövning". Det regeringen ska utreda är om det finns kommunalrättsliga hinder. Men skälet till att kommunerna dragit sig tillbaka från hemtjänsten är inte kommunalrättsligt. Det är ekonomiskt och demografiskt. Kommunerna har svår ekonomi och antalet gamla växer. Om detta har regeringen inget att säga. Engqvist pratar som om gamla nu med hans program ska få ökad rätt till hemhjälp. Realiteten är att de stadigt kommer att få allt mindre hemhjälp.

1997 kom en utredning som hade en konkret lösning. Den var tillsatt av dåvarande skatteministern Thomas Östros och leddes av den innovative LO-ekonomen Dan Andersson. Dess uppdrag var att analysera förutsättningarna för utveckling av tjänstesektorn. Slutbetänkandet "Skatter, tjänster och sysselsättning" (SOU 1997:17) är lika relevant i dag.

I fråga om hemtjänsten föreslog Dan Andersson att alla ålderspensionärer skulle få ett konto hos försäkringskassan för att köpa upp till 100 timmar hemtjänst per år. En obligatorisk hemtjänstförsäkring, med en avgift på en procent av inkomsten för pensionärer, finansierade en subvention på cirka 150 kronor av timkostnaden på cirka 200 kronor. Arbetsgivaravgifter skulle tas bort på hemhjälpen. Priset för den som behövde hjälp behövde därmed inte bli högre än 50 kronor i timmen. Innebörden av försäkringen blir, med utredningens formulering, "en omfördelning mellan friska och skröpliga pensionärer".

Den enskilde pensionären skulle fritt kunna välja mellan privata hemtjänstföretag och kommunen för att få tjänsterna utförda. Pensionären fick makten, samtidigt som en privat tjänstemarknad stimulerades. Kommunalskatten kunde koncentreras på de tyngre behoven av vård och omsorg.

Vad hände med detta intressanta förslag

Statsminister Göran Persson förklarade redan samma dag som Dan Andersson lade fram sin utredning att han avsåg kasta utredningen i papperskorgen. Och det redan innan han läst den. Motiven för detta märkliga blixtfördömande av en högintressant utredning var inte svåra att se. Göran Persson var rädd för att få pensionärsorganisationerna emot sig inför valet 1998 (de gillade inte tanken att friska pensionärer skulle bidra till en serviceförsäkring för skröpligare). Och förslaget att stimulera även privata företag för hemhjälp stämde inte med socialistisk ortodoxi.

Problemet med den indragna hemhjälpen har växt sig ännu större och inget har gjorts för att lösa det, konstaterar Dan Andersson (nu LO:s chefekonom) när jag talar med honom sex år senare.

Prat är vad regeringen har att komma med.

Hans Bergström är docent i statsvetenskap och fristående kolumnist i Dagens Nyheter

TEXT

BERGSTRÖM-HANS

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt